

Klára Nováková, *Vojenský újezd Ralsko v letech 1950–1968*. Praha, FF UK, Ústav českých dějin 2011, 55 s., 3 přílohy.

Oponentský posudek vedoucího práce

Předkládaná práce Kláry Novákové není první studií k dějinám vojenských výcvikových prostorů, jež v mém semináři k vojenským dějinám vznikla. Již v roce 2009 to byla diplomová práce o vysídlení vesnic na Vyškovsku v letech druhé světové války pro potřeby německé branné moci. Bakalářská práce Kláry Novákové se soustřeďuje na vznik a vývoj Vojenského újezdu Ralsko od roku 1950 až do jeho převzetí sovětskou armádou v roce 1968. Zatímco tato událost je poměrně samozřejmým chronologickým mezníkem pro zakončení práce, výchozí chronologický bod je dán především skutečností, že materiály Vojenského ústředního archivu jsou v důsledku povodně z roku 2002 zčásti zničeny, zčásti nedostupné.

Bakalářská práce Kláry Novákové je výsledkem původního výzkumu: autorka si vytyčila téma, k němuž prakticky neexistuje odborná literatura, provedla relativně rozsáhlý heuristický výzkum ve fondech Vojenského ústředního archivu – Vojenského historického archivu a získané poznatky zajímavým způsobem tematizovala a interpretovala. Vedle archivních pramenů využila autorka také metodou „oral history“.

Autorka prokázala svoji vyzrálost i tím, že celou práci vystavěla z dobře promyšlených tematických sond, jež se pokouší problematiku Vojenského újezdu Ralsko, resp. do jisté míry problematiku vojenských újezdů jako takových, všestranně osvětlit. První výkladová část, založená převážně na literatuře, podává stručný přehled historie ralského prostoru v době války, včetně jeho vojenského využití německou armádou, až po počátky jeho využívání československou armádou po válce. V druhé části se již autorka plně opírala o archivní prameny a nastínila v ní vysídlení civilního obyvatelstva z újezdu. Detailní sonda do správy vojenského újezdu (organizace, hospodářství, tábořiště atp.) tvoří jednu ze stěžejních částí práce. Po ní následuje kapitola, která se pokouší zmapovat působení vojsk ve vojenském újezdu: výsadkové vojsko, známý výcvik izraelské armády i samozřejmě působení československých jednotek; aktivity sovětské armády jsou již pouze – s ohledem na vymezení práce – nastíněny, jakkoliv samozřejmě otázka přítomnosti atomových zbraní v prostoru patří v literatuře k často diskutovaným. Velmi mne potěšilo, že v jakémsi doslovu k práci („Prostor Ralsko nyní“) otevřela autorka alespoň ve výhledu či náznaku environmentální pohled na toto území a upozornila, jaké obrovské ekologické škody působení armád v tomto prostoru zanechalo.

Vzhledem ke zmiňované rozsáhlé heuristice přináší práce Kláry Novákové řadu dílčích konkrétních poznatků. Na druhou stranu však není pouhou snůškou minuciózních fakt, ale konkrétní výzkum se autorka vždy pokouší zasazovat do širšího kontextuálního rámce. Práce není v žádném případě jen studií z „čistě“ vojenských dějin, tzn. z dějin vojenské organizace a z dislokací jednotek. Autorka se mnohdy pokouší pracovat metodami dějin každodennosti; oceňuji, jak soustavně si všímala vždy problematického vztahu armády a civilního obyvatelstva. Velmi pozitivně hodnotím i formální úpravu práce s celou řadou cenných příloh. Drobné formální nedostatky v textu nestojí za zmínku.

Autorka prokázala dobrou znalost historického řemesla, provedla rozsáhlou archivní heuristiku a tvůrčím způsobem problém tematizovala. Ve výsledku přinesla práce některé nové dílčí faktografické poznatky, lze ji však využít i k postihu obecnějších trendů vývoje československého vojenství v období komunistického režimu. Podle mého názoru studie nejen splňuje nároky kladené na bakalářskou práci, ale vysoce je překračuje. Z těchto důvodů **doporučuji** práci Kláry Novákové k úspěšné obhajobě a hodnotím ji známkou:

V Praze, dne 13. června 2002

prof. PhDr. Ivan Šedivý, CSc.